

Juli 2006

Til Europa-Parlamentets Komité for Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender.

Undertegnede foreninger i Danmark beder Europa-Parlamentets Komité for Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender om at sende en delegation til Danmark og undersøge asylansøgere forhold i Danmark - ligesom komiteen nylig har taget asylforholdene på Malta op.

Betænkelige forhold i den danske asyllovgivning og praksis

Danmarks asylpolitik efter 2001

Efter valget i Danmark i 2001, har den danske regering bestået af Venstre og Konservative, og størstedelen af lovgivningen på udlændingeområdet er baseret på stemmerne fra de to regeringspartier og Dansk Folkeparti, som har et absolut flertal i Folketinget. I nogle tilfælde har Socialdemokratiet stemt sammen med regeringen. Dansk Folkeparti har brugt sin magt som støtteparti ved bestandig at kræve stramninger på udlændingeområdet, fx flere hjemsendelser, nedskæringer i Flygtningenævnet, afkortning af klage- og udrejsefrister, skærpede "motivationsfremmende foranstaltninger" over for afviste flygtninge, samt skærpede krav for opnåelse af dansk statsborgerskab.

Et væsentligt mål i dansk asylpolitik har siden VK-regeringens begyndelse været at nedbringe antallet af asylansøgere og antallet af tildelte opholdstilladelser, især gennem en nedbringelse af antallet af spontane asylansøgere. Bl.a. er det ikke længere muligt at søge asyl fra danske ambassader i udlandet, og fra stadig flere lande uden for EU og Norden kræves der visum, som nødtigt gives til lande, der er kendt for at være flygtningeproducerende. Der er indført en regel i ægteskabslovgivningen om, at en asylansøger som udgangspunkt ikke har ret til at indgå ægteskab. Familiesammenføringsreglerne er ligeledes strammet og praktiseres strengt, også for familier til flygtninge, men familiesammenføring falder uden for denne fremstilling. Blot skal nævnes, at familiesammenføring først kan søges efter opnået asyl.

Kriterierne for tildeling af asyl er skærpet, idet "de facto" - flygtningestatus er afskaffet. I stedet er indført en "B-status" (beskyttelses-status), som dog ikke omfatter bl.a. krigsflygtninge eller flygtninge med voldsom subjektiv frygt for returnering. Ligeledes er praksis med tildeling af humanitære opholdstilladelser blevet skærpet. Endelig drøftes tvangshjemsendelser ofte, og fx har Danmark presset Afghanistan voldsomt til at skulle tage imod afviste afghanske asylansøgere. Der er eksempler på tvangshjemsendte afghanske asylansøgere, der har måttet gå under jorden umiddelbart efter hjemsendelsen; hvilket ikke harmonerer med Flygtningenævnets opfattelse af, at de var i sikkerhed i Afghanistan.

Også i forhold til andre landes asylpolitik, er dansk asylpolitik blevet skærpet. Nogle asylansøgere, bl.a. uledsagede børn, er flygtet fra asylcentre og til et andet land, fx Norge eller UK, hvor de har fået asyl eller humanitær opholdstilladelse.

Den danske asylpolitik har været succesfuld ud fra regeringens mål, idet der kommer langt færre spontane asylansøgere til Danmark nu end tidligere - godt 6.000 i 2002 mod ca. 2.260 i 2005. Anerkendelsesprocenten for alle slags opholdstilladelser på asylområdet var 28% i 2002, mod 10% i 2004, dog 17% i 2005 - det sidste lidt højere tal skyldes formentlig et antal humanitære opholdstilladelser til kosovarer med psykisk lidelse, som ikke kunne tvangshjemsendes, da FN's flygtningemyndigheder i Kosovo nægtede at tage imod dem pga. manglende behandlingsmuligheder.

Asylcentre

Asylansøgerne opholder sig på asylcentre, af hvilke der nu kun er 6 tilbage under Røde Kors. Endvidere driver to mindre kommuner: Hanstholm og Brovst hver deres asylcenter. Nogle få asylansøgere har fået tilladelse af Udlændingestyrelsen til at opholde sig uden for asylcentrene, typisk hos slægtinge eller i annekser. To af asylcentrene er decideret modtage- og udsendelsescentre, nemlig Avnstrup og Sandholm, ét er specielt til torturofre og psykisk syge, Kongelunden, ét er til uledsagede børn, Gribskov, ét for enlige kvinder med eller uden børn, Fasan, og endelig er der et almindeligt opholdscenter i to små byer, center Thyregod-Jelling: det sidstnævnte med 35 annekspadser til.

Asylcentrene er typisk placeret et godt stykke fra almindelige boliger. Dette, samt det forhold, at asylansøgere ikke må tage lønnet arbejde, og at børnene går i centerskoler, hindrer normal kontakt mellem befolkningen og asylansøgerne. Isolationen hindrer integration, fællesskab og støtte fra danske familier, som således kunne protestere ved udvisninger. Enkelte udvisningssager har således medført massive protester, bl.a. måtte en udvisning af en iraner, der stod til en dom i Iran med bl.a. piskeslag, ændres, så han fik opholdstilladelse, pga. massive protester.

Asylansøgere opholder sig ifølge Dansk Røde Kors i gennemsnit over 900 dage på et asylcenter før asyl eller hjemsendelse eller videre flugt. Det har ikke været muligt at finde en samlet officiel opgørelse over opholdstid i danske asylcentre, udover, at i 2005 havde 40% af asylansøgerne opholdt sig i asylcentrene i mere end 3 år, ifølge et notat udarbejdet for Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik, UUI alm. del, Bilag 44. Af sager, der er kommet frem i pressen, fremgår det, at nogle har opholdt sig i mere end 9 år i asylcentre. Et tal for den gennemsnitlige opholdstid mangler i Integrationsministeriets: Årbog om Udlændinge 2005, hvor asylproceduren i øvrigt er beskrevet i kapitel 2. Advokater oplyser som eksempel, at 2-300 irakiske asylansøgere, herunder mange familier med børn, har opholdt sig på asylcentre i over fem år.

Asylproceduren

Asylansøgninger behandles i første instans af Udlændingestyrelsen, som har en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 105 dage i marts 2006. Ved afslag indbringes dette for Flygtningenævnet. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var her 263 dage i 2004, med kortere sagsbehandlingstider i første kvartal af 2005: 158 dage.

Samtidig er Flygtningenævnet blevet indskrænket fra 5 medlemmer: - en dommer, et medlem udpeget af Advokatrådet, et medlem udpeget af Dansk Flygtningehjælp, et

medlem udpeget af Udenrigsministeriet og et af Integrationsministeriet - til kun at have 3 medlemmer: en dommer, et medlem udpeget af Advokatrådet, og et af integrationsministeriet. Der er store forskelle mellem de enkelte dommere med hensyn til, hvor mange af sagerne der ender i asyl. Der er ikke adgang til en egentlig domstolsprøvelse, og selv om Flygtningenævnet kaldes et domstolslignende forvaltningsorgan, lever det ikke op til en sådan status, bl.a. mangler ansøgernes mulighed for at kræve offentlighed under de mundtlige møder, ligesom muligheden for at føre vidner er stærkt begrænset. Ligeledes er sagerne typisk ikke oplyst lige så godt som i almindelige retssager. Eksempelvis undersøges påstande om tortur i mange tilfælde ikke, og i nogle tilfælde er asylansøgere, der tidligere har været tortureret, sendt tilbage til tortur i hjemlandet. Der stilles ingen uddannelseskraav til de tolke, som anvendes i asylsystemet, og påstande om mangelfuld tolkning i fx Udlændingestyrelsen kan ikke undersøges, fordi der ikke sker lydoptagelse af asylafhøringer.

Flygtningenævnets afgørelse er i princippet endelige og skal effektueres straks ved udrejse af landet. Afgørelserne kan ikke indbringes for de almindelige domstole. Derfor er mulighederne for yderligere prøvelse i Danmark begrænset til ansøgning om genoptagelse ved det samme nævn (kan ske ved nye alvorlige oplysninger, men er selvsagt yderst vanskeligt), eller ved alvorlig sygdom ansøgning om humanitær opholdstilladelse. Disse muligheder giver dog som udgangspunkt ikke opsættende virkning på udsendelsen af landet.

Frihedsberøvelse af asylansøgere

Da det stort set er umuligt at komme lovligt til Danmark og søge asyl, kommer de fleste asylansøgere illegalt, og føler sig ofte nødsaget til at lyve om rejserute mv. efter pålæg af rejseagenten. Det bliver ofte lagt dem til last, idet deres troværdighed - ikke kun om rejseruten men også om motiverne til flugten - og om hvorfra de kommer og deres identitet, hvis de ikke har kunnet medbringe ægte identitetspapirer, bliver draget i tvivl. De, der rejser på falske pas, er i høj risiko for fængselsstraf samt straf i form af udvisning af Danmark med indrejseforbud. På denne måde oplever mange, der søgte til Danmark for at opnå frihed, det stik modsatte, idet de bliver frihedsberøvet straks ved ankomsten, og mange forbliver frihedsberøvede indtil de kan returneres. Af og til adskilles en asylsøgerfamilie ved at et af forældrene frihedsberøves, mens de øvrige får ophold i et åbent asylcenter.

Konsekvenser for asylansøgerne: stigende forekomst af stress, psykisk sygdom og selvmord, øgede sundhedsudgifter, samt usikkerhed og mangelfuld uddannelse hos asylbørn

Asylpolitikken medfører store menneskelige tragedier blandt asylansøgerne, først og fremmest fordi nogle asylansøgere sidder fast i et "ingenmandsland" i mange år, uden håb og fremtid, med en konstant frygt for at blive sendt tilbage til det land, de er flygtet fra. Mens man i den senere tid i Norge og Sverige typisk giver opholdstilladelse til asylansøgere, som ikke opfylder kravene til FN-konventionsstatus, men som heller ikke kan tvangshjemsendes på grund af borgerkrigs-lignende tilstande i hjemlandet, sidder der i de danske asylcentre nu ca. 2.375 asylansøgere, hvoraf størstedelen er afviste og en stor del heraf samtidig udsendelseshindrede. Nogle har siddet der - officielt - i op til 7 år, men

der høres ofte om opholdstider på mere end 9 år, og det gælder også familier med børn. Nogle børn er født i asylcentre, over 97 børn har opholdt sig mellem 3 og 4 år i centrene og over 220 børn har opholdt sig i mere end 4 år på asylcentre (ifølge Integrationsministerens svar af 20. april 2006 til folketingets udlændinge- og integrationsudvalg, UUI alm. del, Bilag 139). Mange familier er splittede i hver sit land, fordi de er flygtet hver for sig, og er afskåret fra at søge familiesammenføring, så længe de ikke har opholdstilladelse. En del af asylansøgerne er blevet psykisk syge; nogle direkte psykotiske, andre har fået forværring i deres PTSD, nogle er blevet apatiske. Nedgangen i antallet af asylansøgere har medført at mange asylcentre er blevet nedlagt. Det har indebåret mange flytninger af asylansøgerne, hvilket yderligere belaster asylansøgerne psykisk og socialt.

En undersøgelse i Ugeskrift for Læger af asylansøgere selvmordsadfærd i 2001 - 2003 i Danmark viste, at asylansøgerne havde 3,4 gange så hyppigt som fastboende danskere selvmordsadfærd, dvs selvmordsforsøg eller selvmord. Stressrelaterede tilstande udgør $\frac{3}{4}$ af diagnoserne hos disse asylansøgere. Lang opholdstid - i gennemsnit 20,8 måneder - ser ud til at medvirke til hurtig udvikling af selvmordsforsøg efter afslag, men er ikke den eneste årsag, idet 44% af tilfældene fandt sted i det første halve år efter ankomsten til Danmark. Så sent som i juni 2006 begik en iransk asylsøger selvmord idet han hængte sig efter afslag fra Flygtningenævnet, efterladende sig hustru og børn i Iran. Så længe hver dag leves i uvished om, hvorvidt de vil blive hjemsendt og hvor deres fremtid bliver, bliver psykisk syge asylansøgere formentlig ikke raske. Der er begrænsede muligheder for behandling hos psykolog og psykiater.

"Motivationsfremmende foranstaltninger"

Ifølge Udlændingestyrelsens oplysninger til Støttekredsen for udlændinge i fare, var 904 personer pr. 8. december 2005 på "Motivationsfremmende foranstaltninger", heraf ca 25% børn under 18 år. Hovedparten af de 904 (476) var fra Irak, en anden stor gruppe var fra Serbien-Montenegro (245).

Efter en afvisning skal asylansøgeren i princippet selv forlade landet. Det er ikke sket for mange af asylansøgerne, fordi de ikke tør rejse hjem, eller fordi landet ikke vil tage imod dem. For at få dem til at rejse hjem presses asylansøgerne til at skrive under på, at de frivilligt vil medvirke til at blive sendt hjem fra Danmark.

Det tør de fleste ikke, de bliver så straffet med "motivationsfremmende foranstaltninger" i flere faser: Først bliver de frataget deres lommepenge, derefter bliver de flyttet til udsendelsescentre i Avnstrup eller Sandholm, og endelig kan de frihedsberøves. I udsendelsescentre bespises de kollektivt, hvorved deres familiesammenhold svækkes, ligesom de hindres i fx at uddanne sig, få danskundervisning mv.. Desuden indkaldes de jævnligt af politiet i et forsøg på at presse dem til at skrive under på frivillig hjemsendelse. Maden får de tilbudt i centrenes kantiner, dvs. de er nødt til at befinde sig i kantinen på bestemte tider, hvis de skal have mad. De manglende lommepenge gør det umuligt at ringe hjem, deltage i de fleste aktiviteter, og at transportere sig uden for lejrene, der typisk ligger langt fra byerne. Også familier med børn idømmes motivationsfremmende foranstaltninger.

Reelt virker de motivationsfremmende foranstaltninger dog ikke til at få asylansøgerne til at skrive under på, at de frivilligt vil rejse hjem - de tør ikke rejse hjem af frygt for at miste livet.

Bemærk at den største gruppe på dette motivationspres er irakere, selvom både UNHCR og Iraks myndigheder flere gange siden USA's invasion i Irak dels har frarådet nationerne at lægge pres på afviste irakiske asylsøgere, dels har anbefalet at give dem en midlertidig beskyttelse.

Asylbørn - ifølge Børnekonventionen har Danmark et ansvar

Børn i asylcentre undervises i Røde Kors Centerskoler, så længe de er undervisningspligtige. En 17-årig dreng fik således ikke undervisning efter han var blevet flyttet til et udsendelsescenter. Undervisningen er imidlertid ofte slet ikke på højde med normale krav til undervisningen i en folkeskole - bl.a. pga. megen turbulens og flytninger. De spilder således deres barndom og får ikke samme uddannelsesmuligheder som andre børn, hvilket giver dem et dårligere akademisk udgangspunkt, uanset om de får asyl eller må rejse til et andet land og gå i skole eller søge arbejde dér. Børnene har ofte boet med deres familie i mange år på meget lidt plads - ofte deler hele familien et værelse.

I den seneste tid har der været en del kritik af forholdene på asylcentre i Danmark - specielt af børnenes forhold. Statsministeren har sagt, at det var forældrenes ansvar, idet de bare kunne rejse hjem, når de havde fået afslag i Danmark. Således har han helt set bort fra FN's konvention om barnets rettigheder, som i artikel 22 stk 1 pålægger deltagerstaterne at sikre asylbørn passende beskyttelse, humanitær bistand og øvrige rettigheder efter børnekonventionen; Danmark har ratificeret børnekonventionen. Mange børn fortæller, at de ikke kan sove om natten pga. uro på centrene. Mange af børnene lider psykisk, men kan ikke få tilstrækkelig børnepsykiatrisk behandling. Over 60 børn er blevet fjernet fra forældrene, idet forældrenes omsorgsevne er blevet svækket pga. deres psykiske lidelser.

En vietnamesisk familie med to børn med en mor, der var blevet svært psykotisk og efterhånden apatisk efter 6 års ventetid og afslag, havde boet på 10 forskellige centre i løbet af de 9 år, de havde boet på danske asylcentre. De fik først en 1-årig midlertidig opholdstilladelse 5 dage før en udsendelse, hvor de medvirkede, blev vist i dansk TV2 i efteråret 2005. Under optagelserne til udsendelsen havde faderen igen fået brev om straks at udrejse. Børnene delte et værelse med forældrene, men kunne ikke sove om natten, idet moderen stod op, og de måtte hindre hende i at løbe væk, da hun ikke kunne orientere sig.

Konklusion

Den lange opholdstid på asylcentre i uvished, de "motivationsfremmende foranstaltninger", de mange flytninger, de elendige indkvarteringsforhold med meget lidt plads og ofte ikke mulighed for ro om natten, de ringe undervisningsmuligheder på centerskolerne og manglende behandling for børnenes og forældrenes psykiske lidelser er voldsomt stressende. Det ødelægger deres personlighed, værdighed og integritet og deres chancer for at komme til at klare sig i en selvstændig tilværelse.

En forespørgselsdebat i Folketinget og henstillinger fra FN-organer har kun medført meget begrænsede forbedringer for asylansøgnernes børn. For os at se er den lange opholdstid i Danmark, hvor børn og forældre ikke ved om de er købt eller solgt, den stærkest nedbrydende faktor for begge parter.

De er havnet i et ingenmandsland, hvor Danmark har afvist asyl, men hvor forholdene i hjemlandet er så usikre, at FN fraråder returnering. Samtidig bistår Danmark dem ikke på samme måde som fx Sverige ved at give dem opholdstilladelse af andre grunde eller midlertidig opholdstilladelse.

I bestræbelserne for at undgå at få flere asylansøgere og flygtninge i Danmark, er der indført en praksis og lovgivning, som er på kant med Flygtningekonventionen og den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og i strid med Børnekonventionen. Lovgivning og praksis på området afspejler et hidtil ukendt fænomen i nyere dansk retshistorie, idet lovens konsekvenser medfører så store menneskelige lidelser, at forholdene strider mod de almindelige etiske og moralske begreber, vor kultur ellers bygger på.

På vegne af de danske organisationer:

SOS mod Racisme, Danmark, Forkvinde Anne Nielsen

Foreningen af udlændingeretsadvokater, Formand Helge Nørrung

Foreningen for Etnisk Ligestilling, Forkvinde Uzma Ahmed Andresen

Dokumentations- og Rådgivningscentret om Racediskrimination, DRC, Forkvinde Fakhra Mohammad

Præsteinitiativet, Koordinator Bodil Hindsholm Hansen

Folkesagen for Værdig Asylpolitik, talskvinde Maja Gildin Kragelund

Stig Dalager, internationalt anerkendt forfatter og initiativtager til Forfatterinitiativet

Kilder:

Danmarks asylpolitik efter 2001

Integrationsministeriet: Årbog om udlændinge i Danmark, 2005.

http://www.inm.dk/publikationer/aarbog_udlaendinge_05/index.htm

Minileksikon om flygtninge og indvandrere 2006

1. * www.sosmodracisme.dk - click on Minileksikon

Udlændingestyrelsen: Foreløbige nøgletal på asylområdet

2. * <http://www.udlst.dk/Statistik/forelobigetotal2005.htm>

Støttekredsen for flygtninge i fare:

www.stoettekredsen.dk

Herunder er en række asylsager og familiesammenførings­sager beskrevet detaljeret, samt nyhedsbreve.

Desuden dokumentation om nævnsafgørelser i 20 irakiske sager der er blevet revurderet

Desuden en fællesudtalelse i forbindelse med DR Dokumentars udsendelse: Det store asyl­lotteri, som viste meget forskellige anerkendelsesprocenter i Flygtningenævnet efter hvem, der var dommer.

Lovforslag om udvisning af kriminelle flygtninge

3. * <http://politiken.dk/VisArtikel.sasp?PageID=451571>

Asylcentre

Dans Røde Kors: Asylcentre

4. * <http://www.redcross.dk/sw39627.asp>

Asylchef: Giv børnene bedre undervisning

5. * <http://politiken.dk/VisArtikel.sasp?PageID=449712>

Asylproceduren

Flygtningenævnet:

<http://www.fln.dk/>

Herunder er oplysninger om praksis og statistik.

DR Dokumentars udsendelse Det store asyl­lotteri:

6. * <http://www.dr.dk/dokument/gade/asyl/asyl1.htm>

Konsekvenser for asylansøgere: stigende forekomst af stress, psykisk sygdom og øgede sundhedsudgifter, samt usikkerhed og mangelfuld uddannelse hos asylbørn

Udlændingestyrelsen, Økonomi- og Centerafdelingen, 18. oktober 2005: Opdateret analyse af udviklingen i udgifterne til asylansøgernes sundhedsbehandling i perioden 2001 til 1. halvår 2005

Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik, UUI alm. del, Bilag 44.

7. * www.folketinget.dk/samling/20051/almdel/UUI/Bilag/44/221427.PDF

Selv­mord og selv­mordsadfærd blandt asylansøgere i Danmark i perioden 2001-2003

En retrospektiv undersøgelse

8. *

http://www.ugeskriftet.dk/portal/page?_pageid=33,15714621&_dad=portal&_schema=PORTAL

Psykisk syge flygtninge på asylcentre

9. * <http://politiken.dk/VisArtikel.sasp?PageID=449622>

Dansk Flygtningehjælp: 7 punkter til at give asylansøgere et mere værdigt ophold

10. * http://www.flygtning.dk/Om_asylcentre.2788.0.html

Supplementary Report to Denmark's Sixteenth and Seventeenth Periodical Report to the International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination. Submitted by Mona Ljungberg and Bente Rich, May 2006

11. * <http://www.ohchr.org/english/bodies/cerd/cerds69.htm>

click on "Denmark" and on "Supplementary Report".

"Motivationsfremmende foranstaltninger"

Nyhedsbrev 14.1.2006. Oversigt over personer der pr. 8.12.05 er på

"motivationsfremmende foranstaltninger"

12. * <http://www.stoettekredsen.dk/tal06.htm>

Asylbørn

Folketingsdebat om asylbørn 3. maj 2006

13. * <http://politiken.dk/VisArtikel.iasp?PageID=451697>

Folketinget: Fejl i opgørelsen fra Udlændingestyrelsen vedrørende opholdstider for børn på landets asylcentre. UUI, alm. del, Bilag 139

14. * www.Folketinget.dk [268956 [1].pdf] search on: "opholdstider asylansøgere"

Ingen hjælp til afviste asylbørn fra statsministeren.

15. * <http://politiken.dk/VisArtikel.sasp?PageID=452826>

Forholdene for børn på danske asylcentre er de afviste forældres ansvar, fastslår statsministeren

16. * <http://politiken.dk/VisArtikel.sasp?PageID=451995>

Miriam Dalsgaard: Mød 32 afviste asylbørn i ingenmandsland

<http://politiken.dk/VisArtikel.iasp?PageID=452763&Nr=32>

[Only photos, the original article also included short texts]

Giver med den ene hånd og tager med den anden. Artikel 1a 03/ 2006, side 2-3.

Dansk Flygtningehjælp.

17. * <http://www.flygtning.dk/index.php?id=1882>

click on: Download Artikel 1a, no. 3, 2006 (pdf-format)

Svigtede asylbørn fjernes og døgnanbringes. Over 60 børn er inden for de seneste par år blevet fjernet fra asylcentre på grund af deres psykiske tilstand.

18. * <http://politiken.dk/VisArtikel.iasp?PageID=449438>

Forhold for asylbørn i strid med FN's anbefalinger

19. * <http://politiken.dk/VisArtikel.iasp?PageID=461749>

20. * **Newtimes - March 2006: CHILD. A magazine produced by asylum seekers living in the Danish red Cross Asylum Centres. >march 2006, issue # 67.** (Not on the web)